

סוגיות משפטיות

במקום שבו בית המשפט
מטפל במערכות היחסים בין האנשים -
אין קהילה!

מבוא

מטרת פרק זה היא להבהיר מושגים בתחום המשפטי הנוגעים לזהות של הארגון שאותו נבחרתם להוביל, הוא אינו מחליף בשום צורה ספר חוק ומשפט או ייעוץ משפטי ואין להתבסס על הכתוב בו (או בשאר החוברות) כהצדקה לפעילות שאינה מקצועית, זהירה, הגונה או כשרה.

בימינו קיימת נטייה לייחס לבית המשפט יכולת בלתי מוגבלת לתקן את המציאות. על כן, האיום בתביעה משפטית עולה בכל אי הסכמה או סכסוך. כמנהיגי הישוב עליכם להתמצא ברקע החוקי המהווה בסיס לקיום הישוב ולהיות ערים למגבלות שהחוק מטיל על פעולותיכם.

להלן כמה מושגי יסוד בסיסים מתחום המשפט הציבורי (בכל הנוגע לועד המקומי) ומתחום המשפט הפרטי (בכל הנוגע להתנהלות האגודה השיתופית) שיתנו לכם רקע, כיוון ומושג, ועם זאת אל תסמכו על עצמכם ועל שיקול דעתכם. בכל סוגיה שעלולה להגיע לכדי תביעה או במקרים בהם החוק מגביל את פעילותיכם או בכל מקרה שמתעורר אצלכם ספק משפטי היוועצו והיעזרו ביועץ המשפטי של הישוב.

יעוץ משפטי מקצועי

כמו כל מוצר, גם יעוץ משפטי עולה כסף. עם זאת הוא הכרחי. אל תתפתו לחסוך בהוצאה זו, יועץ משפטי מיומן ומסור עשוי לחסוך לכם הוצאות רבות ולא מעט עוגמת נפש.

ניתן להתקשר עם עורכי הדין בדרכים שונות (על בסיס פניה, על בסיס גלובלי, על בסיס נושא טיפול וכד').

- בדקו מהו אופן ההתקשרות עם היועץ המשפטי של הישוב, והאם קודמיכם לתפקיד ועובדי הישוב היו שבעי רצון משירותיו.
- אל תתבטלו בפני עורכי הדין, מותר ואף רצוי לנהל איתם משא ומתן כמו עם כל גותן שירותים אחר, ולדאוג לכך שהישוב יקבל תמורה ראויה בעד כספו.
- רצוי להתקשר עם עורך דין המתמחה בדיני רשויות מקומיות, במגזר הכפרי ובאגודות שיתופיות, אלא אם כן מדובר ביועץ משפטי עבור סוגיה ספציפית (ניהול משפט עבור הישוב, גביה וכד').
- את כל פניותיכם ליועץ המשפטי, ערכו בכתב, וודאו שאת תשובותיו ישיב בכתב גם כן. כך תהיה בידכם, בעת הצורך, ההוכחה שהדברים נעשו על פי חובת הזהירות תוך התייעצות עם גורם מקצועי.

ספרי החוקים

החוק שמכוחו פועלות המועצות האזוריות והועדים המקומיים **בתחומי הקו הירוק** נקרא: **"צו המועצות המקומיות (מועצות אזוריות) תשי"ח-1958"**.

ניתן לעיין בו גם באתר האינטרנט של משרד הכלכלה.

כידוע מדינת ישראל טרם החילה את החוק הישראלי על שטחי יהודה ושומרון ובשטח זה שולט ממשל צבאי. חוקי הכנסת בדרכם לאזורנו עוברים סינון קפדני של הלשכה המשפטית באיו"ש. נבדקת מידת התאמתם לחוק הבינלאומי, ולחוק שכבר קיים באיזור, מידת נחיצותם לחיים השוטפים בשטח ורק לאחר מכן הם מוחלים על האזור ועל תושביו (ולעיתים רק בתחומי היישובים הישראליים) באמצעות צו של אלוף פיקוד המרכז ו/או הממונה על המחוז במשרד הפנים.

החוק שמכוחו פועלות המועצות האזוריות והועדים המקומיים ביו"ש נקרא: **"הצו בדבר ניהול מועצות אזוריות (יהודה ושומרון) (מס' 783) תשל"ט-1979"**. צו זה טרם הועלה לרשת האינטרנט, אך נמצא ברבים מן היישובים ובמועצה בתוך אוגדן "דיני המועצות המקומיות והמועצות האזוריות באזור יהודה ושומרון". אוגדן זה מתעדכן מעת לעת, בהתאם לצווים המתפרסמים ע"י הלשכה המשפטית באיו"ש, וניתן לרכוש אותו ממפעם (מעלה אדומים) במשרד הפנים.

מועצה אזורית

בישראל פועלות כיום 250 רשויות מקומיות מהן 77 ערים, 120 מועצות מקומיות ו-53 מועצות אזוריות. תחת כנפיהן של המועצות האזוריות מתקיימים קרוב ל-1000 ועדים מקומיים.

מצב זה משתנה מעת לעת מכיוון שכאשר ישוב או מועצה מקומית גדלים ועוברים סף מסוים של מספר תושבים ותנאים נוספים, משרד הפנים עשוי להכריז עליהם כעל מועצה מקומית או עיר (בהתאמה). לחילופין, פועלת המדינה לאיחוד בין רשויות מקומיות והפיכתן לרשות אחת.

במשך שנים רבות שאיפתם של היישובים הגדולים הייתה להתנתק מהמועצה האזורית ולזכות במעמד של מועצה מקומית, כך קיוו לזכות בעצמאות גדולה יותר ואולי אף בתוספת משאבים. בפועל, גם כאשר ישוב גדל וזוכה למעמד של מועצה מקומית הוא עדיין קטן מאוד ביחס לשירותים ולצרכים שמועצה מקומית נדרשת לתת לתושביה, ולכן פעמים רבות תוצאת המהלך הייתה דווקא ירידה ברמת השירותים ולא עליה ושיפור כפי שהיה מצופה. לאור זאת, העלה משרד הפנים את רף ההיתכנות לזכאות בקבלת מעמד של מועצה מקומית אל מעל 10,000 נפש כדי למנוע הקמתן של מועצות מקומיות קטנות מידי.

הקשר בין המועצה לישוב

מבחינה היסטורית, המועצות האזוריות הוכרזו לאחר היישובים. לכן, מקום המדינה ועד לסוף שנות ה-90 מעמדן ומכונותיהם של היישובים היו גדולים ורבים משל המועצה האזורית. תפקידה היה לסייע ליישובים להוציא לפועל משימות שבהן יש יתרון לגודל ולטפל בסוגיות שאינן נופלות בתחומי האחריות או השיפוט של אף אחד מן היישובים.

במשך השנים, עם המשבר בחקלאות והשינויים במגזר הכפרי חל פיחות במעמדם של היישובים ועליה במעמדם של המועצות האזוריות שהחלו להיתפס כגוף שלטוני נפרד, שאמון על ראייה אזורית, על שמירת השטחים הפתוחים ואדמות הלאום. בשנת 2004 לאחר שנים של דיונים במסגרת "ועדת אמרני" ובמסגרות אחרות תוקן צו המועצות המקומיות באופן שמעביר את מרב הסמכויות לידי המועצה האזורית. יצוין, כי מרבית השטחים במדינה הינם בתחומי המועצות האזוריות. לא פעם נשמעים קולות הקוראים לבטל לחלוטין את רובד השלטון השני - הועד המקומי - ולאפשר למועצות לנהל את תושביהן כדוגמת עיריות המנהלת שכונות מרוחקות.

תפקידה המרכזי של המועצה האזורית הוא כמובן לתת שירות לתושביה. אופן חלוקת המשימות והסמכויות בין המועצה ליישובים הוא תוצר של מערכת היחסים הספציפית בכל מועצה עם יישוביה. לדוגמא: יש מועצות המנהלות בעצמן מערך גביה מן התושבים (מיסים, אגרות ותשלומים שונים) ואילו באחרות מואצלת סמכות הגביה ליישובים, שגובים את הכסף ומעבירים אותו למועצה.

דוגמא נוספת, בשומרון תחום ניקיון הרחובות נעשה במרכז ע"י המועצה בהשתתפות כספית של היישוב לעומת זאת תחום התרבות מבוצע ע"י היישובים ובליווי מקצועי והשתתפות כספית של המועצה.

חלוקת תחומי האחריות והסמכות בין היישוב לבין המועצה מתבצעת באמצעות "האצלת סמכויות". כאשר מליאת המועצה מקבלת החלטה בדבר "האצלת סמכויות" חייב הועד המקומי לקבל החלטות, לגבות כספים ולבצע תשלומים ע"פ החלטת "האצלת סמכויות" שהתקבלה. בתחומים בהם לא הוצאה לועד סמכות או אחריות אין הוא רשאי לפעול.

רוב הקשר היום יומי בין היישוב למועצה נעשה באמצעות עובדי היישוב ובעיקר המזכיר. התושבים לרוב לא נחשפים לקשר ישיר עם המועצה ומקבלים את מרבית שירותיהם מן היישוב עצמו.

כחברי ועד, בפעילות השוטפת (מלבד פעילות הקשורה בקביעת מדיניות וקידום נושאים משמעותיים) אינכם נדרשים להיות בקשר רצוף עם המועצה ועובדיה, ובוודאי שלא כדאי לכם לעקוף את מזכיר היישוב ולפגוע בקשרי העבודה שבנה עם מנהלי האגפים והמחלקות.

לעיון בפרוטוקול מליאת מוא"ז שומרון בדבר האצלת סמכויות לוועדים מקומיים

נציג הישוב במליאת המועצה

במועצות האזוריות, לכל ישוב נציג אחד במליאת המועצה, למעט יישובים גדולים במיוחד הזכאים לשלוח מספר נציגים. נציגים אלה מהווים את מליאת המועצה המקיימת דיונים ומקבלת החלטות בסוגיות עקרוניות, מאשרת את תוכנית העבודה ותקציבי המועצה ואף פועלת במסגרת ועדות משנה לקידום נושאים שעל סדר היום.

נציג זה נבחר ע"י כלל התושבים. **תפקיד נציג הישוב במליאה הוא כפול ולא פעם מורכב.**

ראשית, עליו לקחת חלק בקבלת החלטות מועצתית בה נדרשת ראייה כוללת, מערכתית, שאינה שמה את טובת הישוב הפרטי שלו מעל כולם.

שנית, עליו לייצג את הישוב שממנו נשלח, לקדם אינטרסים יישובים, להכיר את תקציבי מועצה, להיות ערני להחלטות מועצתיות שלהן השלכה והשפעה על חיי הישוב ממנו הוא בא וכד'.

חשוב לציין כי על פי פסיקת בית המשפט העליון, האינטרס הראשון לו אמור חבר המליאה לדאוג, הוא ענייני כלל המועצה ולא ענייני היישוב בו הוא מתגורר.

כמנהיגי הישוב, עליכם לראות בנציג הישוב במועצה שליח שלכם ומשאב שניתן לעשות בו שימוש לטובת הישוב. עם זאת עליכם להיות מודעים למורכבות תפקידו ולמגבלות הכוח וההשפעה שיש לו במועצה.

- עם התקרב מועד הבחירות למועצה, דאגו לפרסם את העובדה שבאותו מועד על הישוב לבחור נציג למליאת המועצה, ועודדו אנשים רציניים שיתמודדו על התפקיד.
- ערבו את נציג הישוב בהחלטות ועד חשובות הנוגעות לחזון הישוב, לאופיו ולעתידו וכמובן בכל הנוגע לקשר עם המועצה.
- שימרו על קשר רצוף וטוב עם נציג הישוב כדי שתוכלו להפנות דרכו בקשות למועצה ואף לקבל ממנו מידע רלוונטי בזמן אמת.
- לידיעתכם - על פי חוק, חובת יו"ר הועד המקומי לזמן את נציג הישוב במליאת המועצה לכל ישיבת ועד מקומי. הנציג רשאי אך אינו חייב להשתתף בישיבות אלה.

יישוב

יש להדגיש כי גם במקום בו קיימת זהות ועדים, האגודה השיתופית והועד המקומי הם שני גופים נפרדים לחלוטין, כאלה שאמורים לנהל תקציב נפרד, חשבונות בנק נפרדים, פרטוקולים נפרדים וכד'.

כפי שנכתב בפתיחה לחוברת ניהול הישוב, מרגע שנבחרתם לועד הישוב אתם חלק ממערך השלטון המקומי בישראל. אמנם אתם הגוף הקטן ביותר במערכת, מספר התושבים שעליכם להוביל והשטח הגיאוגרפי הנתון להחלטותיכם הם הקטנים ביותר ביחס למועצה מקומית, עירייה או מועצה אזורית, אך העקרונות והכללים החלים עליכם זהים לאלה שחלים על נבחרים הרמות הגבוהות יותר של מערך השלטון.

ועד מקומי = ישוב

האמנם? בישובים רבים אין בחירות לועד מקומי אלא רק לועד המנהל של האגודה השיתופית!

חשוב להבין שבכל ישוב שאיננו עיר או מועצה מקומית, על פי חוק, פועל **ועד מקומי** גם אם ועד זה אינו נראה לעין כיוון שבפועל, רוב הפעולות ביישוב מבוצעות על-ידי האגודה השיתופית (חקלאית / קהילתית / קיבוץ וכד').

זהות ועדים / פיצול ועדים

מדובר על הזהות בין חברי הועד המקומי (הגוף המוסמך לנהל את הישוב - מערכת של שלטון מקומי) לבין חברי הועד המנהל באגודה שיתופית המתקיימת כאשר יש חפיפה רבה בין תושבי הישוב לחברי האגודה השיתופית.

הסיבות להסכמתה של המדינה לזהות ועדים נובעות הן מהיבט אידיאולוגי - ההכרה בזכות האגודות השיתופיות לעצמאות וניהול עצמי - והן מהיבט מעשי - קיומם של שני ועדים נבחרים, מקבילים ונפרדים בתוך ישוב קטן תעורר ללא ספק מתח רב ומאבקים ותפגע קשות ביעילות.

זהות ועדים במוא"ז שומרון -
מיימוני שלוש ושות' משרד עורכי דין

מאפייני הועד המקומי

- נבחר אחת לחמש שנים, במקביל לבחירות למועצה האזורית.
- ההצבעה היא ל"רשימה" ולא לבודדים.
- שואב את סמכותו מן המועצה האזורית ולא מן האסיפה הכללית.
- מחויב להוראות החוק החלות על רשויות מקומיות, ועדים מקומיים ועקרונות המשפט הציבורי (לאוגדן דיני המועצות המקומיות והמועצות האזוריות באזור יהודה ושומרון, המתעדכן מעת לעת).
- רשאי להטיל ארנונה יישובית (מיסי וועד מקומי) לגביה מן התושבים עד לגובה מסוים (30% מהתעריף שמטילה המועצה) חישוב הארנונה הנו על-פי צו הארנונה, כפי שאושר על-ידי המועצה ומשרד הפנים.
- חייב להגיש תקציב, אחת לשנה למועצה האזורית אך אינו זקוק לאישור התושבים לתקציב ואף לא לפעולותיו האחרות.
- רשאי להעסיק עובדים בהתאם כללי ההעסקה החלים על המגזר הציבורי ובאישור המועצה.
- פטור ממס הכנסה, אינו יכול להתקזז עם מע"מ וברוב ענייניו אינו עוסק מורשה.
- לעיתים יכולות להיות עסקאות מקרקעין בהם יחוייב במע"מ. על כן יש להתיעץ עם רו"ח לפני ביצוע עסקאות מקרקעין (מכירה, שכירות וכד').
- אינו רשאי לדחות אדם המבקש לרכוש בית ולהתגורר בישוב.
- מחויב לתת שירות זהה לכל התושבים (חברי האגודה ושאינם חברי אגודה).
- רשאי לפעול, במסגרת הנהלים לעיקול חשבונות תושבים "בעלי חוב"

התנאים בהם יש לקיים בחירות נפרדות לועד מקומי

ההחלטה על קיום בחירות לועד מקומי מתקבלת אחת ל-5 שנים ע"י מנהל הבחירות מטעם משרד הפנים. בעת קיום מערכת בחירות לרשות המקומית (ראש מועצה, מליאת מועצה וועדים מקומיים).

בסיס הנתונים לצורך בירור עניין זה הוא מרשם התושבים כפי שמופיע במרשם האוכלוסין. כל אזרח שבסעיף כתובת מגוריו מופיע שם הישוב, נחשב לתושב הישוב.

בישובים בהם קיימת אגודה שיתופית חקלאית:

- אם מעל ל- 50% מן התושבים, אינם חברים באגודה השיתופית - חובה לקיים בחירות נפרדות לועד מקומי.
- שימו לב, כל נער או נערה מעל לגיל 17 שלא שינו כתובת מגורים (גם אם כרגע הם מטיילים בעולם, גרים במעונות סטודנטים או משרתים בצבא) מצטרפים לתושבים שאינם חברי אגודה ומשנים את המאזן.
- אם תושבי הישוב, שאינם חברי אגודה, המהווים פחות מ- 50% אך יותר מ- 20% מסך התושבים פנו למשרד הפנים וביקשו זאת - חובה על הישוב לקיים בחירות נפרדות לועד מקומי.
- אם תושבי הישוב, שאינם חברי אגודה, המהווים פחות מ- 20% אך יותר מ- 10% פנו למשרד הפנים - חובה על הישוב לקיים בחירות לנציג התושבים בועד האגודה.

לעיון בתרשים זרימה של משרד הפנים בבחינת הפרמטרים והנתונים לקבלת החלטה בדבר זהות ועדים/ בחירות לועד המקומי

מה וכיצד יש להפריד?

למועצות האזוריות, בהיותן גוף שלטוני, אסור להאציל מסמכויותיהן ולהעביר מתקציביהן לגופים פרטיים (אגודה שיתופית, כזכור הינה גוף פרטי). לכן כל תיקצוב ישיר של היישוב יעשה לעולם אך ורק אל מול הועד המקומי.

לפיכך המועצות האזוריות, המבקשות לפעול על פי החוק, דורשות מן הישובים להבחין בין ההיבטים המוניציפאליים (השייכים לועד המקומי) להיבטים העסקיים פרטיים (השייכים לועד האגודה) ולהסדיר את מערך היחסים ביניהם, זאת בין כאשר מדובר בפיצול ועדים ובין כאשר מתקיימת זהות ועדים.

מאפייני ועד מנהל באגודה השיתופית

- נבחר בהתאם לרשום בתקנון האגודה.
- שואב את סמכותו מתקנון האגודה ובכפוף לפקודת האגודות השיתופיות.
- כלל מוסדות האגודה (ועד, ועדות וכד') כפופות במסגרת החוק להחלטות אסיפת החברים).
- רשאי לגבות מיסי חבר אגודה מחבריו (בכפוף לחוק ולתקנון).
- חייב לקבל מדי שנה אישור של אסיפת החברים לתקציב השנתי ולמאזן מבוקר.
- רשאי להעסיק עובדים בכפוף לשמירה על חוקי העבודה.
- רשאי לעסוק בכל פעילות כלכלית, עסקית, חברתית ואחרת בכפוף לחוקי מדינת ישראל ובהתאם לתקנון האגודה.
- זכאי לסנן ולבחור מבין המבקשים להצטרף לאגודה.
- אינו מחויב לתת שירות למי שאינם חברים באגודה אלא אם כן התחייב לכך.

לא!!!
חכה שהעורך-דין
יכוון את הפוקוס!

מה צריך לעשות?

בישוב בו מתקיימת זהות ועדים / פיצול ועדים

- לפתוח חשבון בנק נפרד לכל ישות משפטית (ועד מקומי, אגודה שיתופית).
- לאשר לכל אחד מהגופים תקציב שנתי בנפרד.
- לנהל את החשבונות ולהגיש דוחות נפרדים עבור כל ישות משפטית.
- להסדיר את ההתקשרות בין הועד המקומי לאגודה - כדאי להתייעץ עם היועץ המשפטי של האגודה.
- לנהל מערך פרוטוקולים נפרד עבור כל ועד.
- לקיים מערך התקשרויות כתוב, שקוף ומסודר בין ועד האגודה לוועד המקומי בכל הנוגע לשימוש במבני הציבור ובכוח האדם (עובדי הישוב).
- לקיים התקשרות חוזית מסודרת (ע"פ הנחיות היועץ המשפטי של היישוב) בכל מקרה שבו האגודה השיתופית משמשת קבלן ביצוע עבור הועד המקומי (כגון ניהול תחום האחזקה היישובי, הפעלת מערכת החוגים וכד').
- להסדיר התחייבויות עבר מן התקופה שבה הועדים לא היו מפוצלים.
- להסדיר את סוגיית הבעלות על מבני הציבור.
- להסדיר את אופן השימוש של תושבי הישוב שאינם חברי אגודה בנכסי האגודה (בריכת שחיה, אולם ספורט וכד').

יש לשים לב לסוגיית המיסוי

בעוד שועד מקומי פטור בדרך כלל ממס הכנסה וממע"מ הרי שרווחי האגודה השיתופית חייבים במס (למעט אגודות שבמעמד מלכ"ר). על כן, יש להתייעץ עם רו"ח / יועץ מס לפני כל התקשרות משמעותית על מנת לדעת האם יש חובת מע"מ או לאו.

אגודה שיתופית

אגודה שיתופית היא ישות משפטית עצמאית שפועלת במסגרת מערכת המשפט הפרטי בישראל (בניגוד לוועד המקומי הפועל במסגרת מערכת המשפט הציבורי) ומטרתה לדאוג לרווחת חבריה באופן שוויוני.

על פי פקודת האגודות השיתופיות (1933), כל קבוצת בני-אדם המונה לפחות 7 אנשים רשאית להתאגד כאגודה שיתופית.

העקרונות המנחים את פעילות האגודה הם ניהול עצמי בדרך דמוקרטית, בעלות של החברים על האגודה ונכסיה ושוויון ושותפות כחלק מהחשיבה הסוציאליסטית ממנה צמחה.

תקנון האגודה

בבסיס פעילותה של האגודה השיתופית מונח תקנון האגודה, שנכתב ונחתם בעת הקמתה. רוב התקנונים מכילים פרקים העוסקים ב:

- שם האגודה, מטרותיה וסמכויותיה.
- חברות באגודה - כיצד מצטרפים חברים חדשים, מתי פוקעת החברות.
- רשויות האגודה - אסיפת חברים, ועד הנהלה, ועדת ביקורת עובדים וכד'.
- פרקים העוסקים בפעילות השוטפת של האגודה בתחומים שונים, כגון: כספים, חינוך, אורח חיים, יישוב סיכסוכים וכד'.
- שינוי התקנון - מהו ההליך באמצעותו ניתן יהיה בעתיד לשנות את התקנון.

מכיוון שתקנון האגודה מגדיר חלקים גדולים מתחומי הפעילות הציבורית בישוב חשוב מאוד להכיר אותו היטב ולהתמצא בסעיפיו השונים.

● השיגו לעצמכם עותק של התקנון ולימדו אותו היטב !!

תקנון טוב מגדיר מטרות וכיווני פעולה ומשאיר מספיק מרחב לשינויי העיתים. עם זאת, אתם עשויים לגלות שנפער פער גדול בין המציאות היישובית כפי שאתם מכירים אותה לבין זו הרשומה בתקנון.

במקרה כזה, **פעלו לחדש את ההתאמה**. אם ע"י מתן תזכורת לעובדים ולחברים על דרך הפעולה הנכונה והרצויה ואם ע"י שינוי התקנון באופן שיתאים למציאות המתחדשת.

פנקס חברי האגודה

רשימת שמות החברים שהתקבלו בהליך רשמי ומסודר לחברות באגודה כולל התאריך המדויק בו נתקבלו לחברות. בעזיבת חבר, שמו יגרע מן הרשימה. ניהול הפנקס נתון בידי הנהלת האגודה ועותק ממנו שמור אצל רשם האגודות.

שמירה על תקינותו ועדכוננו של פנקס החברים עשויה למנוע סכסוכים ומריבות רבים.

משמעות הרישום בפנקס באה לידי ביטוי במקרים הבאים:

- **שלב ההצבעה באסיפת חברים.** רק חבר הרשום כחוק בפנקס החברים רשאי להצביע באסיפה ולהשפיע על החלטותיה. נוכחות באסיפה עם או בלי הזכות להשתתף בדיוניה תתאפשר גם למי שאינם חברי אגודה בכפוף לתקנון האגודה ולהחלטות חבריה.
- **בחירות למוסדות האגודה:** ועד הנהלה ועדת ביקורת. מוסדות אלה יאוישו אך ורק על ידי חברי אגודה. פעילות במסגרת ועדות אחרות (כגון: ועדת חינוך, תרבות, ביטחון וכד') תתאפשר גם למי שאינם חברי אגודה בכפוף לתקנון האגודה ולהחלטות חבריה.
- **חובות של האגודה יחולו על חבריה בלבד.** במקרים קיצוניים עלולים החברים להידרש לשלם מכיסם את חובות האגודה (בשנות ה-80 אגודות שיתופיות חקלאיות רבות נכנסו לחובות כבדים וגררו אחריהן חקלאים רבים מכוח הערבות ההדדית - ומכאן הסדר חובות המושבים).
- **רווחים של האגודה מנכסיה ומעסקיה יחולקו בין חבריה בלבד.** לפיכך,
 - דאגו שפנקס החברים יעודכן.
 - פעלו להסיר ממנו שמות חברים שעזבו את היישוב ולא מחזיקים בו נכסים (עזבו, נפטרו וכד').
 - דאגו שיתקיים הליך קבלה רשמי, מסודר ואחיד בסופו ירשמו שמות החברים החדשים בפנקס חברי האגודה.

ועדת ביקורת באגודה שיתופית

- בסמכותה לכנס אסיפת חברים באופן ישיר וזאת כאשר ההליכים הרגילים לטפל בליקוי שנמצא - מוצו, והועדה לא באה על סיפוקה.

לצורך כך, חברי הועדה רשאים לעיין בכל מסמכי האגודה, למעט מסמכים המכילים מידע שעלול לפגוע בצנעת הפרט של החברים, כפי שמוגדר בחוק צנעת הפרט, לקבל שירותים וסיוע מעובדי הישוב בהתאם לצורך (אך ורק באמצעות ובתיאום ועד הנהלה), לקבל ייעוץ מרשם האגודות השיתופיות והיועץ המשפטי של האגודה.

על חברי ועדת ביקורת להיזהר משנה זהירות

- שלא לעשות שימוש לרעת האגודה או מי מחבריה במידע שנחשף לעיניהם.

- שלא לחשוף מידע אישי שלא לצורך ולא לעבור על חוק צנעת הפרט.

- שלא לנסות להשפיע על החלטות ועד הנהלה, ולפגוע בכך בסמכות הועד להוביל את הישוב.

- שלא לעכב, למנוע, לפגוע, לתקוע וכד' את פעילות הישוב.

ועדת ביקורת איננה "האופוזיציה" של ועד הנהלה, עליה לעבוד בצמוד אליו לאור החזון שסימנו חבריו.

באגודה בה התקנון מחייב בחירת ועדת ביקורת, חובה לקיים בחירות לחברות בועדה. מספר חברי הועדה ומשך כהונתה - כפי שרשום בתקנון. בחלק מהאגודות אין חובה / צורך לבחור ועדת ביקורת.

ועדת ביקורת אינה רשות ביצועית רשמית של האגודה ואין לה סמכות לפסול או להחליט בשם האגודה בכל נושא, עבודתה מתמקדת אך ורק בנושא הפיקוח והביקורת.

תפקידה

- לוודא שאופן קבלת החלטות וההתנהלות של מוסדות האגודה (אסיפת החברים ועד הנהלה) תואמים את הוראות התקנון ועומדים בדרישות פקודת האגודות השיתופיות.

ועדת ביקורת אינה מוסמכת לבקר את תוכן החלטות אלא את הליך קבלתן בלבד!!

- לקבל פניות מחברים, לבדוק אותן ובמידת הצורך להעבירן לטיפול הגורמים המוסמכים.

- לבדוק את התקינות החשבונאית ואת נוהלי הטיפול בכספי ובנכסי האגודה.

- לוודא שועד הנהלה ועובדיו אכן מקיימים את החלטות אספות החברים.

- להגיש מעת לעת דו"ח ביקורת כללי או בנושא ספציפי לכלל חברי האגודה (לאחר שניתנה לגורם המבוקר הזדמנות לתקן את הליקויים ולהגיב על הדו"ח).

ועדת ביקורת של הוועד המקומי

בניגוד לאגודה השיתופית, בוועד המקומי חייבת לפעול ועדת ביקורת ו/או גוף ביקורת פנים אשר מונה ע"י המועצה.

בין השאר, תפקידם:

- לבדוק אם החלטות הוועד המקומי הוצאו לפועל כדן.
- לבדוק את חשבונות הוועד ולוודא שפעולותיו נעשו במסגרת תקציבו המאושר.
- לבדוק אם תוקנו הליקויים בפעולות הוועד המקומי שנמצאו בביקורות קודמות.
- להגיש מידי שנה לידי הוועד המקומי, ראש המועצה האזורית ועדת הביקורת של המועצה דו"ח ביקורת שנתי (לאחר שטייטא שלו הוגשה לוועד המקומי וניתנה לו אפשרות לתקן את הליקויים ולהגיב על הדו"ח).
- דו"ח זה יהיה פתוח לעיון תושבי הישוב.
- לצורך עבודתה רשאית ועדת ביקורת לקבל מכל חבר או עובד של הוועד המקומי ידיעות, מסמכים והסברים הדרושים לה.

זהות ועדים לעניין ועדת ביקורת

- בישוב המתנהל בזהות ועדים פרסונאלית, חברי הוועד הנבחרים באגודה השיתופית בבחירות פנימיות הינם באופן אוטומטי גם חברי ועד בוועד המקומי.

אך לא כן בעניין ועדת ביקורת! מובהר כי ועדת ביקורת הנבחרת באגודה השיתופית אינה באופן אוטומטי גם ועדת ביקורת של הוועד המקומי, אלא נדרש הליך הגשת מועמדות אישית ואישורה ע"י מליאת המועצה לכל מועמד בנפרד. ניתן לקבל 'טופס הגשת מועמדות' ממזכירות אגף ישובים.

להורדת נוהל ועדת ביקורת ביישובי מוא"ז שומרון

רשם האגודות השיתופיות

בניגוד לוועד המקומי שמפוקח ומבוקר ע"י המועצה האזורית ומשרד הפנים הרי שהאגודה השיתופית כפופה לרשם האגודות השיתופיות, במשרד הכלכלה. תפקידיו הם: רישום אגודות חדשות, פיקוח ובקרה- על התנהלות האגודות הקיימות, חקירת פנקסי האגודה במקרים של תביעה, אישור שינויים בתקנוני האגודות, פעילות חקיקתית בתחום האגודות השיתופיות, בוררות בסכסוכים הנוגעים לעסקי האגודות ועוד.

פיקוח ובקרה

- **ביקורת מנהלית** - מפקח מטעם רשם האגודות מבקר מעת לעת בישובים, מדריך ומוודא שמוסדות האגודה פועלים כראוי על פי הוראות "פקודת האגודות השיתופיות".
- בפקודה האגודות ובחקיקת המשנה, ניתן לעיין באמצעות אתר האינטרנט של משרד הכלכלה.
- **ביקורת תקציבית** - עד 8 חודשים מתום שנת תקציב, על האגודה להגיש לרשם האגודות דו"ח תקציבי מבוקר (ראו חוברת התקציב). איחור בהגשת הדו"ח עלול לגרור הטלת קנס מנהלי על האגודה ועל כל אחד מחברי הועד באופן אישי!

בוררות בסכסוכים פנימיים

בסכסוכים הנוגעים לעסקי האגודה, בין האגודה למי מחבריה ועובדיה או בין חברי האגודה לבין עצמם ניתן לפנות לרשם האגודות לצורך ישוב הסכסוך בהליך בוררות (בכפוף לרשום בתקנון האגודה).